

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Заступник голови Приймальної комісії
в.о. ректора Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Олександр ГОЛОВКО

« 1 квітня 2024р. »

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури для вступу
на навчання на основі освітнього ступеня магістра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)
для здобуття ступеня доктора філософії (PhD)
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями),
спеціалізації 015.39 Цифрові технології
(освітньо-наукова програма «Професійна освіта (Цифрові технології)»)

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступне випробування до аспірантури зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), спеціалізації 015.39 Цифрові технології на освітній ступінь «доктор філософії» (PhD) у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна проводиться у формі вступного іспиту. Програму вступного іспиту складено з урахуванням Постанови КМ України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), спеціалізації 015.39 Цифрові технології, правил прийому до Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна в 2024 році. Програма вступного іспиту включає такі рубрики: зміст фахового іспиту; орієнтовані питання до іспиту; список рекомендованої літератури; опис процедури складання іспиту

Програму складено в обсязі програми вищої освіти магістра зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), спеціалізації 015.39 Цифрові технології. Програмою вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності передбачено виявлення володіння абітурієнтами знаннями: про зміст нормативних документів у галузі професійної освіти й законодавчу базу цифровізації освіти в Україні; загальні засади професійної освіти; основні напрями, течії зарубіжної професійної педагогіки; сутність, предмет, функції, основні категорії дидактики професійної освіти; загальні принципи професійного навчання і принципи виробничого навчання; види, форми, методи професійної освіти; основні переваги, проблеми та шляхи реалізації дуальної освіти; особливості цифровізації професійної освіти, цифрову компетентність педагогів професійного навчання; основи менеджменту в галузі професійної освіти, а також уміннями застосовувати засвоєні знання на практиці.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Тема 1. Нормативно-правова база професійної освіти України в умовах цифрового простору.

1. Законодавче і нормативно-правове забезпечення професійної освіти в Україні (Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту»).

2. Державний стандарт професійної (професійно-технічної) освіти).

3. Національна рамка кваліфікацій. Рівні вищої і професійної освіти України.

4. Типи і структура закладів професійної освіти (ЗВО).

5. Законодавча база цифровізації освіти в Україні (Концепція розвитку цифрових компетентностей (2021); Стратегія розвитку «Індустрія 4.0»; «Цифрова адженда України – 2020» (Проект); Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року (Проект); Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників (Проект); Рамка цифрових компетентностей для громадян України).

6. Неперервна освіта в Україні.

Тема 2. Загальні засади вищої та професійної освіти.

7. Система педагогічних наук.

8. Професійна педагогіка як наука, її об'єкт, предмет, функції та завдання професійної педагогіки.

9. Зв'язки професійної педагогіки з іншими науками.

10. Структура та основні категорії професійної педагогіки.

11. Основні напрями, течії зарубіжної професійної педагогіки.

Тема 3. Методологія і методи науково-педагогічних досліджень у галузі професійної педагогіки.

12. Наукові дослідження як шлях розв'язання педагогічних проблем. Специфіка наукових досліджень у галузі професійної освіти.

13. Методологія професійної педагогіки. Сучасні методологічні підходи (системний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний, технологічний тощо) до професійної підготовки майбутніх фахівців.

14. Етапи педагогічного дослідження. Оформлення результатів дослідження.

Тема 4. Дидактика професійної освіти.

15. Сутність, предмет та функції дидактики професійної освіти. Її основні категорії.

16. Загальнодидактичні принципи (принцип науковості, принцип системності та систематичності; принцип активності та свідомості в навчанні; принцип наочності; принцип зв'язку навчання з практикою; принцип доступності навчання та врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти) і специфічні принципи (професійна спрямованість навчальних дисциплін; випереджувальний характер професійної підготовки; інтеграція професійної освіти, науки і виробництва; диверсифікація й регіоналізація

професійної освіти; поєднання загальноосвітньої і професійної підготовки; єдність професійного навчання і виховання) професійної освіти.

17. Освітній стандарт і зміст професійної освіти. Показники та критерії її якості.

18. Види професійного навчання. Форми організації навчання в закладах професійної освіти.

19. Класифікація методів навчання. Засоби навчання у професійній школі.

20. Освітня програма, навчальний план, робоча програма навчальної дисципліни.

21. Підручники і навчальні посібники.

22. Роль і місце виробничого навчання в професійній підготовці фахівців.

23. Дуальна освіта. Її основні переваги, проблеми та шляхи реалізації.

24. Принципи виробничого навчання (взаємозв'язок виробничого, навчального й виховного процесів; інтеграція та диференціація загальноосвітніх і професійних знань; безперервний розвиток професійно-виробничої кваліфікації робітника; кооперація трудової діяльності; комплексність видів робіт тощо).

25. Форми та методи виробничого навчання.

Тема 5. Цифровізація професійної освіти.

26. Цифровізація в професійній освіті: сутність, роль та значення.

27. Цифрова компетентність педагогів професійного навчання, способи її формування.

28. Цифрові інструменти для онлайн і офлайн навчання.

29. Цифрові технології організації самостійної та науково-дослідницької роботи здобувачів професійної освіти.

30. Інформаційні сервіси в мережі інтернет.

31. Базы даних та системи управління ними. Режими роботи бази даних: основні типи та їх особливості.

32. Хмарні технології в освіті.

33. Застосування віртуальних інтерактивних дошок в освітньому процесі.

34. Відкриті онлайн-курси в професійній освіті.

35. Електронне освітнє середовище закладу професійної освіти. Персоналізоване освітнє середовище.

36. Поняття електронного навчального підручника, його структура. Вимоги до створення електронного підручника.

37. Методика створення електронного підручника.

38. Використання засобів мультимедіа в освітньому процесі. Створення презентацій у програмі PowerPoint. Використання звуку та відео в цій програмі. Управління показом презентацій у PowerPoint.

39. Інтелектуальні навчальні системи. Перспективні напрями використання технологій штучного інтелекту в освіті.

40. Технології доповненої та віртуальної реальності у професійній

освіті.

41. Використання цифрових технологій моніторингу та педагогічної діагностики в професійній освіті

Тема 6. Менеджмент у професійній освіті.

42. Сутність і специфіка менеджменту в професійній освіті.

43. Керівник як менеджер.

44. Заклад професійної освіти як педагогічна система та об'єкт управління.

45. Мета, завдання, закономірності та принципи управління закладом професійної освіти.

46. Класифікація функцій управління.

47. Проблема вдосконалення управлінської діяльності.

48. Зміст та функції професійної діяльності педагога-менеджера в закладі освіти.

49. Майстерність побудови педагогічної взаємодії.

50. Стили педагогічної взаємодії та педагогічного спілкування.

51. Професійна майстерність педагога та шляхи її формування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчо-нормативні документи

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

3. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр#Text>.

4. Державний стандарт професійної (професійно-технічної) освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр#Text>.

5. Національна рамка кваліфікацій. URL: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2021-11/ukraine_ua.pdf.

6. Концепція розвитку цифрових компетентностей. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-р#Text>.

7. Стратегія розвитку «Індустрія 4.0». URL: <http://www.ism.kiev.ua/images/strategy.pdf>.

8. Цифрова адженда України – 2020 (Проект). URL: https://compu.fandom.com/uk/wiki/Цифрова_адженда_України_–_2020

9. Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року (Проект). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaprosnye-do-gromadskogo-obgovorennya>.

10. Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників (Проект). URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2900-2629_frame_pedagogical.pdf

11. Опис рамки цифрових компетентностей для громадян України). URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifrapoprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/OP%20ЦК.pdf

Навчальні посібники, монографії, наукові статті, методичні рекомендації

12. Близнюк Т. Цифрові інструменти для онлайн і офлайн навчання: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021.

13. Бондаренко Т. Аналіз цифрових інструментів для створення мультимедійного контенту в умовах дистанційного навчання у вищій школі. *Věda a perspektivy*. 2022. № 9(16). С. 423-431

14. Вакалюк Т. А. Хмарні технології в освіті: навч.-метод. посібник. Житомир: вид-во ЖДУ, 2016. 72 с

15. Використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти: метод. рекоменд. / Коваленко В. В., Мар'єнко М. В., Сухіх А. С. / За ред. М. В. Мар'єнко, А. С. Сухіх. Київ : ІТЗН НАПН України, 2021.

16. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020.

17. Гелеш А. В. Державна система забезпечення якості вищої освіти: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020.

18. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва: навч.-метод. посіб. / упоряд.: Воротникова І. П. Чайковська Н. В. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2020.

19. Дистанційне та змішане навчання в школі. Путівник / упоряд. Воротникова І. П. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020.

20. Інноваційні педагогічні методики в цифрову епоху: навч. посіб / О. Дзябенко та ін. Кам'янець-Подільський, 2021. 320 с

21. Козловський Ю. М. Інтеграційні процеси в професійній освіті: методологія, теорія, методики: монографія. Львів: Вид-во «Львівської політехніки», 2018.

22. Козловський Ю. М. Методологія педагогічного дослідження: навч. посіб. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2018.

23. Козловський Ю. М., Ортинський В. Л., Дольнікова Л. В. Педагогіка: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020.

24. Корнешук В. В., Федірчик Т. Д. Професійна підготовка фахівців у закладах вищої освіти: навчальний посібник. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2018. 110 с.

25. Професійна педагогіка: Підручник. / Авт.: О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць, О. С. Савельєва, А. В. Семенова, В. Ф. Яні; за заг. ред. А. В. Семенової. Одеса: Бондаренко М.О., 2020. 575 с.

26. Сікорський П. І. Освітній менеджмент: сто порад директору школи: підручник. Львів: Споллом, 2018:

27. Сікорський П. І. Теорія і практика управління навчальним закладом: підручник. Львів: «Споллом», 2019.

28. Сучасні виклики професійної освіти: колективна монографія / Ю. М. Козловський, О. О. Стечкевич, І. М. Козловська, О. Н. Якимович, Я. В. Ільчишин. Львів: Сполом, 2018.

29. Цифрові технології в освіті: сучасний досвід, проблеми та перспективи: монографія / Т. А. Васильєва та ін. ; за заг. ред. д-рки екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, д-ра екон. наук, проф. Ю. М. Петрушенка. Суми: Сумський державний університет, 2022.

30. Plavčan P., Tkachova N., Zeniakin O. S. Digitalization of university education: advantages, risks, and prospects. Theory and methods of teaching and education. 2022. № 53. P. 62–73.

31. Tkachova N. Distance learning in foreign universities: history, theory, practice. Innovative vector of education development in the era of global challenges / edit. Yurii Boichuk, Nataliia Tkachova. Podhájaska: European institute of further education, 2022. P. 122-168.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ

Вступний іспит до аспірантури проводиться згідно з вимогами чинного законодавства, нормативних документів Міністерства освіти і науки України та Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Іспит проводиться за білетами. Кожен із них містить три питання з різних розділів програми.

Під час відповіді на питання білету абітурієнт має продемонструвати оволодіння їх змістом, знання нормативних документів у галузі освіти та першоджерел, теоретичного матеріалу з різних розділів педагогіки, уміння грамотно аналізувати актуальні освітні проблеми та висловлювати власну позицію щодо їх розв'язання на основі наведення переконливих аргументів. Максимальна кількість балів за виконання трьох завдань становить 200 балів. Загальна кількість балів розраховується як середньоарифметичне значення отриманих балів за кожне з трьох завдань білету. Критерії оцінювання відповідей на загальнотеоретичні питання представлено в табл. 1. Вважається, що вступник склав іспит, якщо його загальна оцінка складає не менше 100 балів. У протилежному випадку абітурієнт вибуває з конкурсного відбору.

Таблиця 1

Загальні критерії оцінювання відповіді па кожного з питань екзаменаційного білету

№	Критерії оцінювання	Оцінка у балах
1	Абітурієнт продемонстрував повні й системні знання матеріалу з екзаменаційного питання, у тому числі ґрунтовні знання нормативних документів у галузі освіти та першоджерел, поінформованість щодо сучасних педагогічних концепцій, розуміння	175 – 200

	актуальних педагогічних проблем та вміння визначити шляхи їх розв'язання, здатність творчо застосовувати засвоєні знання під час вирішення типових та нетипових педагогічних ситуацій, наводити на підтвердження виправданості своїх рішень переконливі аргументи та приклади, здійснювати самостійну дослідницьку діяльність	
2	Абітурієнт продемонстрував належний рівень володіння знаннями з екзаменаційного питання, здатний застосовувати засвоєні знання під час вирішення типових та нетипових педагогічних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження правильності своїх дій, проте у відповідях допустив окремі неточності та помилки не принципового характеру	145 – 174
	Абітурієнт продемонстрував достатній рівень володіння знаннями з екзаменаційного питання, проте у відповідях допустив окремі принципові неточності та несуттєві недоліки, зокрема в інтєпретації змісту опрацьованих джерел та пошуку шляхів розв'язання актуальних педагогічних проблем, здатний застосовувати засвоєні знання здебільшого під час вирішення типових педагогічних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження правильності своїх дій	125 – 144
3	Абітурієнт продемонстрував задовільний рівень володіння знаннями з екзаменаційного питання, проте допустив принципові помилки у відповіді, неспроможний самостійно визначати актуальні педагогічні проблеми та шляхи їх розв'язання, слабо володіє вміннями дослідницької діяльності.	100-124
4	Абітурієнт не надав правильно й повної відповіді на питання білету, що засвідчує незадовільний рівень засвоєння ним програмного матеріалу та неготовність до здійснення наукового пошуку	менше 100 балів

Голова фахової атестанційної комісії

Наталія ТКАЧОВА

Затверджено на засіданні Приймальної комісії
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Протокол № 1 від 08 квітня 2024 року

Відповідальний секретар
Приймальної комісії

Сергій ЄЛЬЦОВ